Д. Алижанов
Я.К. Жуматов

ВИНТСИМОН ОЗУҚА МАЙДАЛАГИЧНИНГ ИЛМИЙ-ТЕХНОЛОГИК АСОСЛАРИ

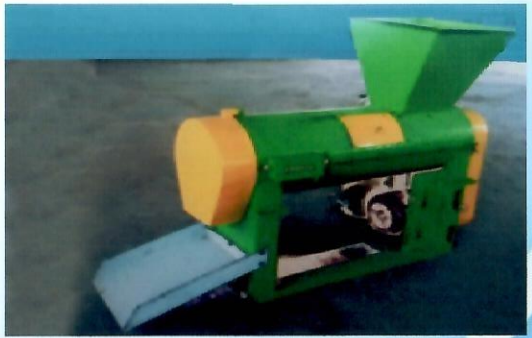

ТОШКЕНТ
2022

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

“ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ
МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МУҲАНДИСЛАРИ ИНСТИТУТИ”
МИЛЛИЙ ТАДҚИҚОТ УНИВЕРСИТЕТИ

Д. АЛИЖАНОВ, Я.К. ЖУМАТОВ

ВИНТСИМОН ОЗУҚА МАЙДАЛАГИЧНИНГ ИЛМИЙ-ТЕХНОЛОГИК АСОСЛАРИ

/ МОНОГРАФИЯ /

“ТИҚХММИ”МТУ Илмий Кенгаши томонидан
кўриб чиқилди ва чоп этишга рухсат этилди

ТОШКЕНТ
2022

"Винтсимон озуқа майдалагичнинг илмий-технологик асослари" мавзусидаги монография "Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти" миллий тадқиқот университетининг Илмий Кенгаши томонидан кўриб чиқилади ва чоп этишга рухсат берилди (№ 7 2022 йил 31 - март)

УЎК 631.363.25

Монографияда жаҳонда ва мамлакатимизда чорвачилик маҳсулотларини етиштириш ва озуқалар билан таъминлаш ҳолати, озуқа тайёрлашда қўлланилган турли хил машиналар ва майдалагичларнинг тузилиши, технологик иш жараёнлари, афзаллик ва камчиликлари ҳамда винтсимон озуқа майдалагичнинг параметрлари асослаш бўйича амалга оширилган назарий ва экспериментал тадқиқотлар натижалари, озуқа майдалагич машиналарини яратиш асослари тўғрисида маълумотлар берилган. Солиштирма энергия сарфи кам ва чорва моллари турлари ва ёши бўйича зоотехник талабларга жавоб берадиган озуқа майдалагич машинасининг янги конструкцияси ишлаб чиқилган ва уни синаш натижалари келтирилган.

Ушбу монография дағал озуқа майдалаш машинаси ишлаб чиқиш, лойиҳалаш, ясаш ҳамда синаш масалалари билан шуғулланувчи илмий ходимлар, конструкторлар, муҳандислар катта илмий ходим-изланувчилар, мустақил изланувчилар ҳамда бакалавр, магистратура талабалари учун мўжалланган.

Монография ҚХИ-2-008-2016 "Универсал озуқа майдалагични тайёрлаш, синаш ва ишлаб чиқаришга жорий этиш"(2016-2017йй.) мавзусидаги инновация лойиҳаси доирасида бажарилган тадқиқотлар натижалари асосида ёзилади.

Тузувчилар:	**Д. Алижанов**	"Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти" миллий тадқиқот университети
	Я.К.Жуматов	"Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти" миллий тадқиқот университети
Тақризчилар:	**А.Т. Мусурмонов**	Самарканд ветеринария медицинаси институти "Агротехнология, ишлаб чиқаришни автоматлаштириш ва бошқариш" кафедраси доценти, т.ф.д.
	Б.М. Худаяров	"ТИҚХММИ"МТУ, техника фанлари доктори, профессор

Д. Алижанов, Я.К. Жуматов
/ Винтсимон озуқа майдалагичнинг илмий-технологик асослари /
Монография. –Т.: "ТИҚХММИ" МТУ, 2022. - 96 бет.

© "ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МУҲАНДИСЛАРИ ИНСТИТУТИ" МИЛЛИЙ ТАДҚИҚОТ УНИВЕРСИТЕТИ ("ТИҚХММИ" МТУ), 2022 й.

КИРИШ

Жаҳонда чорвачилик ривожланиб, озуқага бўлган талаб ортиб бораётган бир даврда чорва молларига озуқа тайёрлашнинг энергия ва ресурстежамкор технологияси ва техника воситаларини қўллаш етакчи ўринлардан бирини эгалламоқда. «Дунё миқёсида 178-183 млн. бош чорва моллари боқилиб, уларнинг кунлик рационида майдаланган дағал озуқалар асосий қисмни ташкил этишини ҳисобга олсак» [1], дағал озуқаларни майдалашда иш сифатини ошириш ҳамда ресурсларни тежаш учун кам металл ва энергия сарфига эга озуқа майдалагичларни амалиётга кенг жорий этишни тақоза этади. Шу жиҳатдан, дағал озуқаларни талаб этилган ўлчамда бир хил таркибда майдалаб берадиган майдалагич қурилмаларни кенг жорий этиш муҳим аҳамиятга эга ҳисобланади.

Республикамизда оилавий чорвачиликнинг ривожланиши, чорва моллари сонининг ортиши билан майдаланган дағал озуқаларга бўлган талаб ҳам кўпайиши ҳисобга олиниб, оилавий хўжаликлар учун дағал озуқаларни сифатли майдалаб, тўйимли озуқа тайёрлаш имконини берадиган кам металл ва энергия сарфига эга ресурстежамкор қурилмалар ва технологияларни ишлаб чиқиш бўйича кенг қамровли ишлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги Фармони, 2019 йил 7 ноябрдаги ПҚ-4512-сон "Қорақалпоғистон Республикасида чорвачилик тармоқларини жадал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисидаги" қарори ва 2020 йил 29 январдаги ПҚ-4576-сонли «Чорвачилик тармоғини давлат томонидан қўллаб-кувватлашнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорлари ҳамда мазкур фаолиятга тегишли бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган вазифаларни амалга оширишга ушбу монография муайян даражада хизмат қилади [2, 3, 4].

Хорижда дағал озуқаларни майдалаш жараёнини тадқиқ этиш ва унинг илмий асосларини ишлаб чиқиш бўйича академик В.П. Горячкин,

III-БОБ ОЗУҚА МАЙДАЛАГИЧНИ ЛАБОРАТОРИЯ ШАРОИТИДА ЭКСПЕРИМЕНТАЛ ТАДҚИҚ ЭТИШ..... 56
3.1-§ Лаборатория қурилмаси ва тадқиқотлар услубиёти................. 56
3.2-§ Винтсимон майдалаш аппаратида маккажўхори поясини қирқиш жараёнини таҳлил қилиш... 60
3.3-§ Озуқа майдалагичнинг параметр ва режимларини мақбуллаштириш... 62
Учинчи боб бўйича хулосалар 63

IV-БОБ МАҚБУЛ ПАРАМЕТРЛИ ОЗУҚА МАЙДАЛАГИЧНИ ХЎЖАЛИК ШАРОИТИДА СИНАШ НАТИЖАЛАРИ ВА УНИНГ ИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ................ 70
4.1-§ Майдалагични ишга тайёрлаш ва дастлабки синовларини ўтказиш... 70
4.1.1 Майдалагични ишга тайёрлаш ва Қишлоқ хўжалиги вазирлиги қошидаги Қишлоқ хўжалик технологиялари ва техникаларини синаш марказида дастлабки синовларни ўтказиш............................. 70
4.1.2 Дастлабки синовларини ўтказиш натижалари.......................... 72
4.2-§ Озуқа майдалагични хўжалик шароитида синаш.................... 74
4.2.1 Озуқа майдалагични дастлабки синаш натижаларида аниқланган камчиликларини тўғрилаш.................................. 74
4.2.2 Хўжалик синовларини ўтказиш учун керакли материаллар, олдиндан тайёргарлик ишлари ва асосий синовларни ўтказиш тартиби.. 76
4.2.3 Хўжалик шароитида синаш натижалари.................................. 77
4.3-§ Озуқа майдалагичдан фойдаланишнинг иқтисодий самарадорлиги... 80
Тўртинчи боб бўйича хулосалар.. 82

УМУМИЙ ХУЛОСАЛАР.. 83

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ 84

Д. АЛИЖАНОВ
Я.К. ЖУМАТОВ

Винтсимон озуқа майдалагичнинг илмий-технологик асослари

/монография/

“ТИҚХММИ”МТУ Илмий Кенгаши томонидан кўриб чиқилди ва чоп этишга рухсат этилди

Муҳаррир: М. Мустафаева

Босишга рухсат этилди: 31.03.2022 й. Қоғоз ўлчами 60х84 - 1/16,
Ҳажми: 6,25 б.т. 50 нусха. Буюртма № 0159.
“ТИҚХММИ” МТУ босмахонасида чоп этилди.
Тошкент 100000, Қори-Ниёзий кўчаси 39 уй.